



TDR CON

THAILAND DESIGN & RESEARCH CONFERENCE 2018

การประชุมวิชาการทางการออกแบบสร้างสรรค์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 ประจำปี 2561

ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

29 มิถุนายน 2561

ISBN 978-616-438-279-4

อุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่

Sense of place card

دانัย นิลสกุล*

Danai Nilsakul

ประเภทผลงาน นวัตกรรมการออกแบบ

บทคัดย่อ

สำนึกในถิ่นที่ แสดงถึงความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ ซึ่งความสัมพันธ์เป็นนามธรรม มีความคลุมเครือและซับซ้อน นำไปสู่การออกแบบอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่ โดยใช้แนวคิดการสำรวจสำนึกในถิ่นที่จากองค์ประกอบในด้านประสบการณ์ ความเป็นเจ้าของ ความผูกพัน และการมีส่วนร่วม เป็นเกณฑ์ในการออกแบบ และแสดงผลความสัมพันธ์ในรูปแบบของลักษณะการดำรงอยู่แบบคนในและคนนอก สิ่งประดิษฐ์นี้จึงเป็นเครื่องมือวัดสำนึกในถิ่นที่ที่เป็นรูปธรรมสามารถสะท้อนความสัมพันธ์และคุณภาพทางสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา นอกจากนั้นยังใช้เป็นแนวทางในการรักษาและพัฒนาสถานที่ให้สอดคล้องกับการดำรงอยู่ของคนได้

ABSTRACT

Sense of place represents a relationship between people and place. That the relationship is an abstract which is intangible and complicated lead to the design of the sense of place card by investigating sense of place using experience, belonging, attachment, and commitment as the design criteria. The results show the relationship that reveals how people perceive as an insider or an outsider to the place. Consequently, this invention should be a factual tool to investigate sense of place which can reflect the relationship and the quality of the environment. In addition, it can be used as a guideline to maintain and develop a place consistent with the existence of people.

คำสำคัญ: คนใน คนนอก สถานที่ สำนึกในถิ่นที่ อุปกรณ์วัด

Keywords: Insider, Outsider, Place, Sense of place, Measuring-device

* อาจารย์ประจำ สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
E-mail: danainil3115@gmail.com

บทนำ

สำนึกในถิ่นที่ (Sense of place) แสดงถึงความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ คำว่า “Sense of place” ที่ปรากฏในงานวิชาการส่วนใหญ่ใช้คำไทยว่า “สำนึกในถิ่นที่” โดยคำว่า “Place” นั้นมีความหมายน่าจะตรงกับคำไทยว่า “ถิ่น ย่าน หรือถิ่นที่” ซึ่งมีนัยยะของกลิ่นอาย บรรยากาศ วิถีชีวิต ผู้คน กิจกรรม และความหมายแฝงอยู่ด้วย “ถิ่น” ในที่นี้เป็นความหมายในเชิงความผูกพัน ความเป็นเจ้าของ เช่น ถิ่นเรา เจ้าถิ่น ไม่ใช่ความหมายเชิงท้องถิ่นหรือพื้นถิ่น¹ เป็นความสัมพันธ์ที่สามารถรับรู้อัตลักษณ์ของสถานที่ที่สร้างและพัฒนาขึ้นในระยะยาว² โดยเรียกประสบการณ์ทางสำนึกในถิ่นที่ที่มีความเข้มข้นสูงว่า การดำรงอยู่แบบคนใน เป็นประสบการณ์เชิงลึก จดจ่อกับสถานที่โดยไร้จิตสำนึก³ และมีประสบการณ์กับพื้นที่มากจนกระทั่งรับรู้ว่าเป็นบ้าน ชุมชน และพื้นที่ของเรา³ เป็นการสั่งสมการรับรู้ ที่คนคิดและอัตลักษณ์บนพื้นฐานการสร้างความหมายต่อคนและสถานที่⁴ สิ่งเหล่านี้แสดงถึงการบ่มเพาะทางความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เราอาศัยอยู่ ประสบการณ์ในการรับรู้สำนึกในถิ่นที่ของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนมีความสำคัญต่อการสร้างสำนึกการรับรู้ของคนที่มีต่อสภาพแวดล้อม จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจิตสำนึกที่รู้สึกรู้สึกที่มีต่อสถานที่⁶ สำนึกในถิ่นที่จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงการหลอมรวมทางความหมาย รูปแบบทางกายภาพ กิจกรรม และประสบการณ์ของคน⁷

สำนึกในถิ่นที่สามารถมีอิทธิพลต่อคนโดยคุณค่าทางความเชื่อและพฤติกรรมที่สั่งสมมายาวนาน จึงเป็นบทบาทสำคัญที่สะท้อนความสัมพันธ์ที่ตระหนักรู้ระหว่างคนกับสถานที่⁸ รวมถึงแสดงอัตลักษณ์และคุณภาพทางสภาพแวดล้อมที่ทั้งสองดำรงอยู่ร่วมกัน เมื่อคนเกิดความผูกพันมักจะมีรู้สึกถึงความปลอดภัยและพอใจกับสถานที่⁴ ดังนั้น องค์ความรู้ทางสำนึกในถิ่นที่ได้ผลิตสร้างขึ้นจึงมีผลต่อการจัดการสภาพแวดล้อม ตลอดจนคุณค่าของการค้นพบลักษณะเฉพาะทางสำนึกในถิ่นที่ที่ดำรงอยู่ จึงมีส่วนสำคัญที่แสดงถึงการจัดการ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพทางสภาพแวดล้อมที่คนเข้าไปสัมพันธ์ องค์ความรู้ทางสำนึกในถิ่นที่ที่ผ่านมากถูกนำไปศึกษาความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ในหลายด้าน อาทิเช่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม จิตวิทยา สถาปัตยกรรม ผังเมือง เป็นต้น โดยใช้ศึกษากับสถานที่ตั้งแต่ระดับภายในบ้าน ละแวกบ้าน ชุมชน สถานศึกษา สถานที่ทำงาน สถานประกอบการ สถานที่สาธารณะ ย่าน เมือง ไปจนถึงระดับประเทศ

การสร้างความเข้าใจในความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ที่เป็นสิ่งที่ท้าทายในวงวิชาการ วิธีหนึ่งที่ถูกนำมาใช้คือการศึกษาเชิงประจักษ์ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในทางสถิติ เพื่อแสดงความแตกต่างและระดับสำนึกของคน ทั้งนี้ความสัมพันธ์เป็นนามธรรม รวมถึงกระบวนการในตรวจสอบสำนึกยังคงมีความซับซ้อน ทำให้องค์ความรู้ยังจำกัดอยู่ในเฉพาะวงวิชาการที่ศึกษาด้านนี้เท่านั้นทั้งที่สำนึกในถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องตลอดช่วงวงชีวิตของคน

จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดสร้างอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่ที่เป็นรูปธรรม สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ในลักษณะการดำรงอยู่ของคนในและคนนอก โดยเป็นอุปกรณ์ที่ใช้งานง่ายและต้นทุนต่ำสามารถนำไปใช้ได้ทั้งนักวิชาการและบุคคลทั่วไป จึงเป็นเครื่องมือที่จะเข้ามามีส่วนในการขยายองค์ความรู้ทางสำนึกในถิ่นที่ ทำให้คนหวนกลับมาทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว รวมถึงสามารถสะท้อนคุณภาพของสถานที่ทั้งทางกายภาพและทางสังคม เพื่อหาแนวทางในการรักษาและพัฒนาสถานที่ให้สอดคล้องกับการดำรงอยู่ของคนต่อไป

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

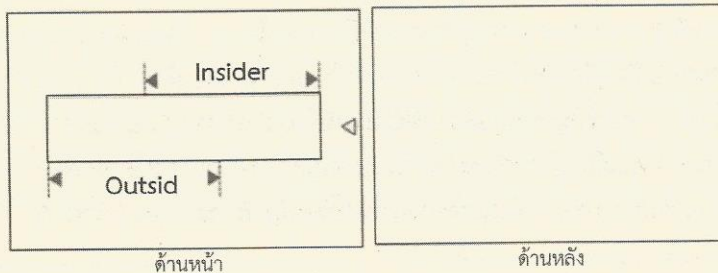
การศึกษาความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ในเชิงประจักษ์ได้ค้นหาแนวทางแสดงระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวโดย Relph แบ่งกลุ่มความแตกต่างในการดำรงอยู่ของคนบนพื้นฐานทางประสบการณ์กับพื้นที่เป็นหลัก จากระดับที่

ปรากฏสำนึกในถิ่นที่ระดับน้อยที่แสดงถึงความเป็นคนนอก ไปจนถึงสำนึกในถิ่นที่ระดับสูงที่แสดงถึงความเป็นคนใน² ในส่วน Shamai ได้พัฒนาแนวคิดการแบ่งระดับสำนึกในถิ่นที่ของ Relph โดยเริ่มจากระดับไม่เกิดสำนึกในถิ่นที่ (Nothing sense of place) ความเป็นเจ้าของสถานที่ (Belonging to a place) ความผูกพันสถานที่ (Attachment to a place) และมีส่วนร่วมกับสถานที่ (Commitment to a place)⁹ ด้วยลักษณะเด่นในเกณฑ์ของ Shamai ที่มีความชัดเจนในการแสดงระดับความเข้มข้นทางความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่มีต่อพื้นที่ การประดิษฐ์นี้จึงนำแนวทางดังกล่าวมาใช้เป็นเกณฑ์ในการออกแบบอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่ โดยสำรวจความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ ครอบคลุมทั้งในด้านประสบการณ์ ความเป็นเจ้าของ ความผูกพัน และการมีส่วนร่วมกับสถานที่ สามารถแสดงผลทางลักษณะการดำรงอยู่ของคน (คนนอกและคนใน) ซึ่งลักษณะการดำรงอยู่มีความเชื่อมโยงกับสำนึกในถิ่นที่ โดยการดำรงอยู่แบบคนนอก (Outsider) แสดงถึง คนที่มีประสบการณ์กับพื้นที่ในช่วงเวลาอันสั้น มีความสัมพันธ์กับพื้นที่น้อย ส่งผลให้มีสำนึกในถิ่นที่ไม่เด่นชัด ส่วนการดำรงอยู่แบบคนใน (Insider) แสดงถึง คนที่มีช่วงเวลาสัมพันธ์กับพื้นที่มากพอที่นำไปสู่การแสดงออกทางประสบการณ์ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความผูกพัน และการมีส่วนร่วมกับพื้นที่ ส่งผลให้มีสำนึกในถิ่นที่เด่นชัด¹⁰

กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงาน

การออกแบบอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่มีหลักการที่ประยุกต์ขึ้นจากหลักการทางสถิติ โดยใช้การสอบถามกลุ่มตัวอย่างแล้วนำคำตอบที่ได้มาแสดงในอุปกรณ์ อุปกรณ์ตามการประดิษฐ์มีส่วนประกอบดังนี้

1) ตัวช่อง ใช้สำหรับอ่านค่าเปรียบเทียบลักษณะการดำรงอยู่แบบคนในและคนนอก ทำจากกระดาษแข็งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยด้านหน้าของเจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า เทื่อช่องสี่เหลี่ยมด้านขวามีข้อความ “Insider” ได้ช่องสี่เหลี่ยมด้านซ้ายมีข้อความ “Outsider” ในส่วนด้านหลังของมีลักษณะทึบ (ภาพที่ 1)



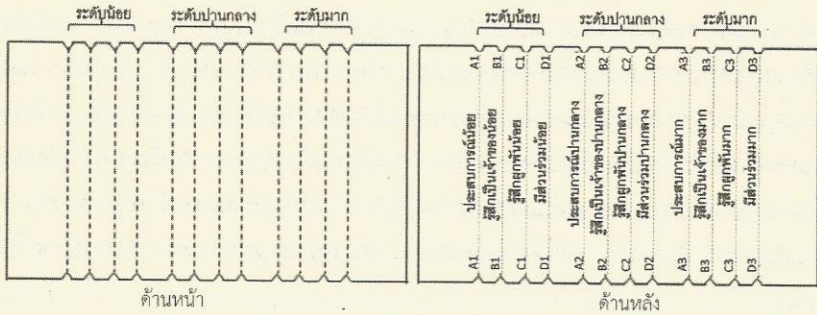
ภาพที่ 1 ตัวช่อง

2) การ์ดคำตอบ อยู่ภายในตัวช่อง เมื่อใช้งานให้หมุนการ์ดออกจากตัวช่องเพื่อระบุตำแหน่งคำตอบทั้ง 4 ข้อ การ์ดทำจากกระดาษแข็งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านหน้าเป็นกระดาษเปล่า ส่วนด้านหลังมีข้อความที่แสดงตัวเลือกคำตอบ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มระดับน้อย (อยู่ทางด้านซ้ายของการ์ด) มีข้อความตัวเลือกคำตอบ ได้แก่ ประสบการณ์น้อย (A1) รู้สึกเป็นเจ้าของน้อย (B1) รู้สึกผูกพันน้อย (C1) และมีส่วนร่วมน้อย (D1)
- กลุ่มระดับปานกลาง (อยู่ช่วงกลางของการ์ด) มีข้อความตัวเลือกคำตอบ ได้แก่ ประสบการณ์ปานกลาง (A2) รู้สึกเป็นเจ้าของปานกลาง (B2) รู้สึกผูกพันปานกลาง (C2) และมีส่วนร่วมปานกลาง (D2)

- กลุ่มระดับมาก (อยู่ทางด้านขวาของการ์ด) มีข้อความตัวเลือกคำตอบ ได้แก่ ประสบการณ์มาก (A3) รู้สึกเป็นเจ้าของมาก (B3) รู้สึกผูกพันมาก (C3) และมีส่วนร่วมมาก (D3)

ส่วนด้านบนและด้านล่างของการ์ดคำตอบ มีการบากกระดาษเป็นร่อง จำนวนด้านละ 12 แห่ง ในลักษณะ ตรงกันและอยู่ในแนวเดียวกับตัวเลือกคำตอบทั้ง 12 ตัวเลือก (ภาพที่ 2)



ภาพที่ 2 การ์ดคำตอบ

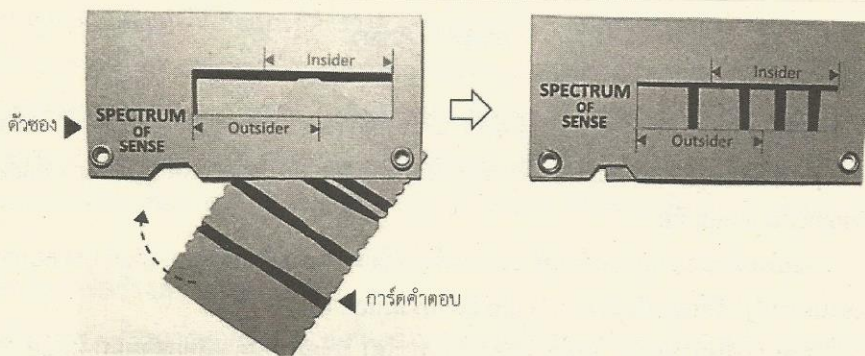
3) หนัียงยาง มีจำนวน 4 เส้น ใช้สำหรับนำมารัดใส่ในตำแหน่งที่บากกระดาษในแนวบน-ล่างของการ์ดคำตอบ เพื่อแสดงตำแหน่งคำตอบทั้ง 4 ข้อ

การใช้งานอุปกรณ์

ให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจำนวน 4 ข้อ (ตอบให้ครบทั้ง 4 ข้อ) แต่ละข้อใช้การแบ่งมาตราอันตรภาคออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับน้อย ระดับปานกลาง และระดับมาก คำตอบของแต่ละข้อให้ใส่หนัียงยางรัดที่การ์ดคำตอบลงในตำแหน่งที่บากกระดาษแนวบน -ล่าง (ข้อละ 1 เส้น) โดยเริ่มจาก

- คำถามที่ 1 คุณมีประสบการณ์กับสถานที่นี้ในระดับใด (A1-น้อย/ A2-ปานกลาง/ A3-มาก)
- คำถามที่ 2 คุณรู้สึกเป็นเจ้าของกับสถานที่นี้ในระดับใด (B1-น้อย/ B2-ปานกลาง/ B3-มาก)
- คำถามที่ 3 คุณรู้สึกผูกพันกับสถานที่นี้ในระดับใด (C1-น้อย/ C2-ปานกลาง/ C3-มาก)
- คำถามที่ 4 คุณมีส่วนร่วมกับสถานที่นี้ในระดับใด (D1-น้อย/ D2-ปานกลาง/ D3-มาก)

เมื่อใส่หนัียงยางครบทั้ง 4 ข้อ จากนั้นให้หมุนการ์ดคำตอบใส่เข้าไปในตัวซอง (ภาพที่ 3)



ภาพที่ 3 แสดงการประกอบอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่

การประมวลผล

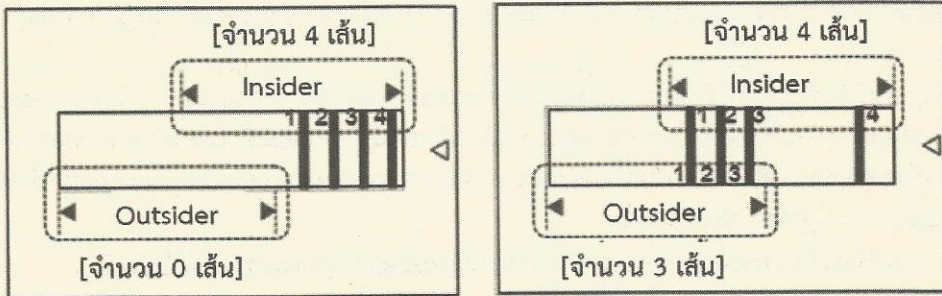
บริเวณด้านหน้าตัวของ มีการแบ่งช่วงลักษณะการดำรงอยู่ของคน 2 ลักษณะ คือ

- ช่วงการดำรงอยู่แบบคนใน “Insider” อยู่ในตำแหน่งกลาง-ริมด้านขวาของตัวของ ซึ่งตรงกับตำแหน่งของคำตอบในกลุ่มระดับกลางและระดับมากที่การ์ดคำตอบ

- ช่วงการดำรงอยู่แบบคนนอก “Outsider” อยู่ในตำแหน่งกลาง-ริมด้านซ้ายของตัวของ ซึ่งตรงกับตำแหน่งของคำตอบในกลุ่มระดับกลางและระดับน้อยที่การ์ดคำตอบ

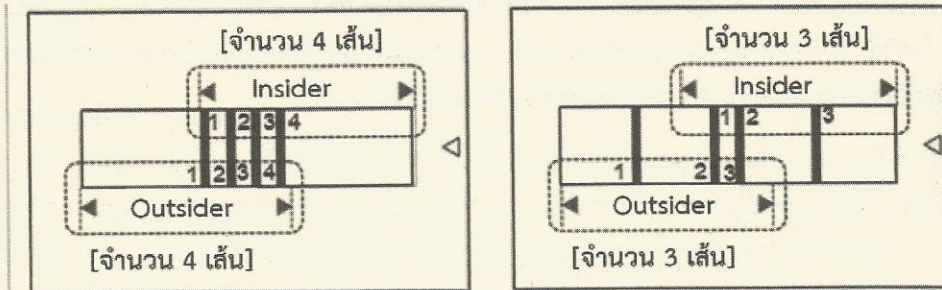
เมื่อนำการ์ดคำตอบใส่เข้าไปในตัวช่อง การอ่านผลให้นับจำนวนแถบหนังยาง ที่อยู่ในช่วง Insider และในช่วง Outsider นำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งผลสามารถเกิดขึ้นได้ใน 3 กรณี คือ

- กรณีที่ 1 จำนวนแถบหนังยางในช่วง Insider มากกว่า Outsider หมายถึง การดำรงอยู่แบบคนใน (สำนึกในถิ่นที่มาก) คาดการณ์ได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) คนมีช่วงเวลากับสถานที่มานาน สถานที่จึงมีความหมายต่อชีวิต และ 2) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม หรือทั้งสองส่วน มีความเหมาะสมต่อการดำรงอยู่ของคน (ภาพที่ 4)



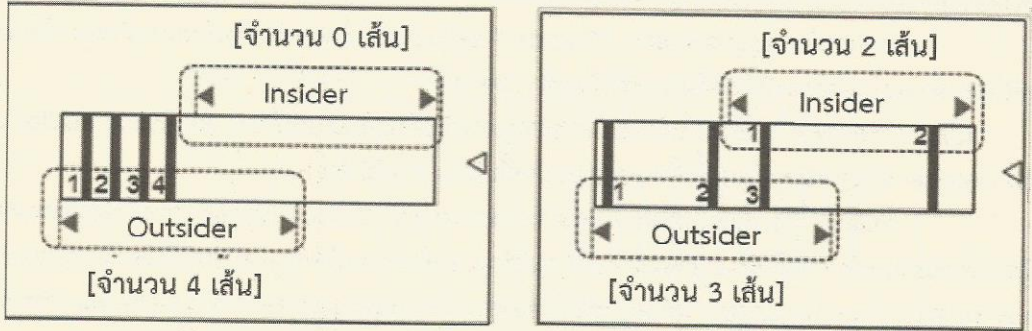
ภาพที่ 4 ตัวอย่างจำนวนแถบหนังยาง ในช่วง Insider มากกว่า Outsider แสดงการดำรงอยู่แบบคนใน

- กรณีที่ 2 จำนวนแถบหนังยาง ในช่วง Insider เท่ากับ Outsider หมายถึง การดำรงอยู่แบบกึ่งคนใน และคนนอก (สำนึกในถิ่นที่ปานกลาง) คาดการณ์ได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) คนเริ่มมีช่วงเวลาสร้างความสัมพันธ์กับสถานที่และอาจมีแนวโน้มจะพัฒนาได้มากขึ้น และ 2) สภาพแวดล้อมในสถานที่ปัจจุบันกำลังมีปัจจัยบางอย่างที่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ไม่สามารถพัฒนาไปได้ หรือความสัมพันธ์อาจมีแนวโน้มลดลง (ภาพที่ 5)



ภาพที่ 5 ตัวอย่างจำนวนแถบหนังยาง ในช่วง Insider เท่ากับ Outsider แสดงการดำรงอยู่แบบกึ่งคนนอก และคนใน

- กรณีที่ 3 จำนวนแถบหนังยาง ในช่วง Insider น้อยกว่า Outsider หมายถึง การดำรงอยู่แบบคนนอก (สำนึกในถิ่นที่น้อย) คาดการณ์ได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) คนมีช่วงเวลากับพื้นที่ในระยะเวลานั้นจึงเชื่อมต่อกับสถานที่ได้น้อย และ 2) คนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในสถานที่ที่เป็นอยู่ปัจจุบันได้ (ภาพที่ 6)



ภาพที่ 6 ตัวอย่างจำนวนแถบหนังยาง Insider น้อยกว่า Outsider แสดงการดำรงอยู่แบบคนนอก

อุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่นอกจากแสดงถึงลักษณะการดำรงอยู่แล้ว ยังสามารถนำการวัดมาตรวจสอบระดับสำนึกในถิ่นที่ในแต่ละด้าน ซึ่งสถานะในการดำรงอยู่แบบเดียวกันอาจมีสำนึกแต่ละด้านแตกต่างกันหรือสอดคล้องกัน เป็นสิ่งสะท้อนถึงการมีช่วงเวลาที่สัมพันธ์กับสถานที่ ลักษณะเฉพาะของปัจเจกบุคคล และคุณภาพของสถานที่ (ทางสังคมและทางกายภาพ) ในเวลาช่วงนั้น

การเปรียบเทียบการประมวลผลระหว่างวิธีการทางสถิติและอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่

วิธีการทางสถิติกำหนดมาตรฐานอัตราของคำตอบออกเป็น 3 ระดับเช่นเดียวกับอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่ โดยแต่ละคำตอบกำหนดคะแนนดังนี้ ระดับน้อย หมายถึง 1 คะแนน ระดับปานกลาง หมายถึง 2 คะแนน และระดับมาก หมายถึง 3 คะแนน ซึ่งค่าเฉลี่ยคะแนนของการตอบคำถามทั้ง 4 ข้อของแต่ละคน นำมาสรุประดับสำนึกในถิ่นที่ โดยกำหนดช่วงการวัดอัตราดังนี้

- ช่วงที่ 1 คือ 1.00-1.75 หมายถึง ระดับน้อย (คนนอก)
- ช่วงที่ 2 คือ 1.76-2.24 หมายถึง ระดับปานกลาง (คนนอก/คนใน)
- ช่วงที่ 3 คือ 2.25-3.00 หมายถึง ระดับมาก (คนใน)

การเปรียบเทียบการประมวลผลของทั้งสองวิธีใช้การนำคำตอบทั้ง 4 ข้อของกลุ่มตัวอย่างเดียวกันมาเปรียบเทียบกัน โดยวิธีการทางสถิติแสดงด้วยผลของค่าเฉลี่ย ส่วนอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่แสดงด้วยผลต่างของจำนวนหนังยางที่อยู่ในช่วงความเป็นคนนอกและคนใน ซึ่งแสดงตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบการประมวลผลระหว่างวิธีการทางสถิติและอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่

| | ประมวลผลด้วยวิธีการทางสถิติ | | | | | ประมวลผลด้วยอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่ | | |
|-----------------------|-----------------------------|-----------------|-------------|-------------|-----|--------------------------------------|-----------------------|----------------|
| | ประสบการณ์ | ความเป็นเจ้าของ | ความผูกพัน | มีส่วนร่วม | รวม | ค่าเฉลี่ย (สำนึกในถิ่นที่) | แถบแสดงระดับใน 4 มิติ | สำนึกในถิ่นที่ |
| สำนึกในถิ่นที่น้อย | 1 (น้อย) | 1 (น้อย) | 2 (ปานกลาง) | 1 (น้อย) | 5 | 1.25 คนนอก | | 4:1 คนนอก |
| | 2 (ปานกลาง) | 1 (น้อย) | 1 (น้อย) | 2 (ปานกลาง) | 6 | 1.50 คนนอก | | 4:2 คนนอก |
| | 3 (มาก) | 1 (น้อย) | 1 (น้อย) | 2 (ปานกลาง) | 7 | 1.75 คนนอก | | 3:2 คนนอก |
| สำนึกในถิ่นที่ปานกลาง | 1 (น้อย) | 1 (น้อย) | 3 (มาก) | 3 (มาก) | 8 | 2.00 คนนอก/คนใน | | 2:2 คนนอก/คนใน |
| | 2 (ปานกลาง) | 2 (ปานกลาง) | 2 (ปานกลาง) | 2 (ปานกลาง) | 8 | 2.00 คนนอก/คนใน | | 4:4 คนนอก/คนใน |
| | 3 (มาก) | 1 (น้อย) | 2 (ปานกลาง) | 2 (ปานกลาง) | 8 | 2.00 คนนอก/คนใน | | 3:3 คนนอก/คนใน |
| สำนึกในถิ่นที่มาก | 2 (ปานกลาง) | 1 (น้อย) | 3 (มาก) | 3 (มาก) | 9 | 2.25 คนใน | | 2:3 คนใน |
| | 3 (มาก) | 2 (ปานกลาง) | 2 (ปานกลาง) | 3 (มาก) | 10 | 2.50 คนใน | | 2:4 คนใน |
| | 3 (มาก) | 3 (มาก) | 3 (มาก) | 2 (ปานกลาง) | 11 | 2.75 คนใน | | 1:4 คนใน |

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าอุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่ที่ประยุกต์ขึ้นจากหลักการทางสถิติ โดยใช้การเปรียบเทียบจำนวนหนัวยางที่อยู่ในช่วงคนในและคนนอก สามารถแสดงผลทางลักษณะการดำรงอยู่ของคนสอดคล้องกับวิธีการทางสถิติ

บทวิเคราะห์คุณค่าของผลงาน

อุปกรณ์วัดสำนึกในถิ่นที่ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมที่ไม่ซับซ้อน แต่สามารถเผยความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ที่เป็นนามธรรมในลักษณะการดำรงอยู่ออกมาได้ อุปกรณ์นี้น่าจะมีส่วนสำคัญให้คนเข้าถึงและเข้าใจสำนึกในถิ่นที่ได้ง่ายขึ้น โดยสามารถนำไปสำรวจได้ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนในวัตถุประสงค์ต่างๆ อาทิเช่น

- สถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรม ออกแบบชุมชนและผังเมือง นำไปใช้สำรวจสำนึกในถิ่นที่ในทุกระดับ ตั้งแต่ที่อยู่อาศัย ย่าน จนถึงระดับเมือง เพื่อวางแผนอนุรักษ์และพัฒนาโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่
- หน่วยงานด้านสุขภาพจิต ใช้ศึกษาความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานที่ของผู้ป่วย

- หน่วยงานอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของคนกับสถานที่ประวัติศาสตร์ เพื่อหาแนวทางสร้างจิตสำนึกในความรู้สึกเป็นเจ้าของ และให้คนสามารถดำรงอยู่ร่วมกับร่องรอยทางประวัติศาสตร์ได้
 - สถานศึกษา ใช้ศึกษาการปรับตัวทั้งผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน
 - สถานประกอบการ เพื่อตรวจสอบและหาแนวทางให้พนักงานมีความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ และความเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตขององค์กรโดยรวมได้
 - บุคคลทั่วไป เพื่อให้คนทวนกลับมาทำความเข้าใจและร่วมดูแลเอาใจใส่สภาพแวดล้อมซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน
- ดังนั้น อนุรักษ์วัดสำนึกในถิ่นที่จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยขยายองค์ความรู้เพื่อหาแนวทางพัฒนาและรักษาคุณภาพทางสภาพแวดล้อมเอาไว้ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดทำให้เราสามารถเข้าใจความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รศ.ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัฐิ และ ผศ.ดร. นพดล ตั้งสกุล ที่จุดประกายแนวคิดทางสำนึกในถิ่นที่

เอกสารอ้างอิง

- ปิยลดา เทวกุล ทวีปรังสีพร, ม.ล. (2554). คำ ความคิด สถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.
- Relph, E. (1976). *Place and placelessness*. London: Pion.
- Seamon, D., & Sowers, J. (2008). *Place and Placelessness*, Edward Relph. In P. Hubbard, R. Kitchen & G. Valentine (Eds.). *Human Geography*. (pp. 43-51). London: Sage.
- Steele, F. (1981). *The sense of place*. Boston: CBI Publishing.
- Cobb, E. (1977). *The ecology of imagination childhood*. London: Routled and Keegan Paul.
- Najafi, M., and Kamal, M. (2011). The concept of place and sense of place in architecture studies. *Online Journal of world Academy of Science, Engineering and Technology*, 56. Retrieved January 20, 2013, form <http://waset.org/publications/14034/the-concept-of-place-and-sense-of-place-in-architectural-studies>
- Montgomery, J. (1998). Making a city: Urbanity, vitality and urban design. *Journal of Urban Design*, 3, 93-116.
- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Shamai, S. (1991). Sense of Place: An Empirical Measurement. *Geofmm*, 22, 347-358.
- दनัย นิลสกุล. (2560). ความผูกพันสถานที่และสำนึกในถิ่นที่ในย่านการค้าเก่าเมืองอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.